

TINERII – GRUP EXPUS RISCULUI DE EXCLUZIUNE SOCIALĂ: ANALIZAREA FACTORILOR CARE LE ÎNGREUNEAZĂ SITUAȚIA PE PIAȚA MUNCII ȘI ÎN EDUCAȚIE¹

IONELA IONESCU

Articolul de față se concentrează pe prezentarea/analizarea unor factori care îngreunează incluziunea socială a tinerilor, precum și a măsurilor și intervențiilor-suport oferite acestei categorii vulnerabile. Incluziunea socială a tinerilor face referire la un proces care încearcă să asigure sprijinul necesar realizării potențialului oricărei persoane, indiferent de experiența sau circumstanțele în care-și desfășoară viața. Pentru o susținere a participării active a tinerilor la viața socio-economică, culturală și politică, trebuie să se asigure oportunități deopotrivă de acces la educație, ocupare și condiții de viață decente. În cele ce urmează ne vom opri asupra a două dintre domeniile de acțiune a incluziunii sociale la tineri, la educație și ocupare, dar și la prezentarea situației tinerilor post-instituționalizați.

***Cuvinte-cheie:** tinerii, incluziune socială, ocupare, educație, post-instituționalizare, probleme specifice.*

INTRODUCERE

Prezentul articol prezintă problemele specifice tinerilor (în domeniul educației, al ocupării, precum și situația tinerilor postinstituționalizați), legislația românească dedicată tinerilor și vine cu prezentarea unor moduri de soluționare a problemelor cu care această categorie se confruntă. De asemenea, se focusează pe tineri, deoarece aceștia sunt o categorie de persoane care reprezintă o resursă importantă atât pentru prezentul unei țări, cât și pentru viitorul acesteia. Conform legii 350/2006, art. 2, în categoria tinerilor sunt incluși acei „*cetățeni cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 de ani*”.

Adresa de contact a autorului: Ionela Ionescu, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: i.ionela.ionescu@gmail.com

¹ Prezentul articol are la bază studiul „*Evaluarea impactului și eficacității măsurilor și intervențiilor suport oferite persoanelor supuse riscului de excluziune socială*”. În cadrul acestui raport autorul a realizat analiza adresată tinerilor (Capitolul: Tineri). Raportul de cercetare a fost scris în cadrul proiectului „*Incluziv pentru piața muncii*” ID 143249, implementat de către Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică Catalactica în perioada 2014–2015. Proiectul a fost cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU).

Potrivit Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2014–2020) „*tinerii înregistrează cea de-a doua rată a sărăciei ca mărime, fiind principalul grup afectat de criza economică*”.

În plus, analizăm această categorie de persoane vulnerabile deoarece, din punct de vedere al incluziunii pe piața muncii, numărul tinerilor care intră pe piața muncii în primul an după absolvire este relativ redus. Excluziunea socială este un fenomen care are efecte asupra mai multor dimensiuni, asupra educației, accesului la piața muncii, asupra rețelelor sociale și a interacțiunii sociale etc.

Din punct de vedere sociologic, excluziunea socială „*se concentrează pe dificultățile, barierele care previn îmbunătățirea circumstanțelor de viață ale grupurilor dezavantajate, generând o perpetuare a inegalităților sociale*” (Moisă, 2012).

Excluziune socială include dimensiunea sărăciei, nu numai din punct de vedere al deprivării economice a tinerilor, cât și din punct de vedere nonmaterial (ex: înregistrarea efectelor educației).

Ca efect al acestui fenomen, se poate analiza dinamica marginalizării sociale, economice, politice. Astfel că excluziunea socială a tinerilor ar putea produce daune pe termen lung asupra condițiilor de viață, participării sociale și economice, a vieții sentimentale sau asupra stării de sănătate asupra acestei categorii.

La nivelul Uniunii Europene, principalii determinanți ai excluziunii sociale își au originea în inegalitățile sociale, cum ar fi: obstacole în calea accesului la educație și formare profesională de calitate, asigurarea locurilor de muncă adecvate, întâmpinarea de practici și atitudini discriminatorii, precum și existența unor situații în care sunt subiecții unor procese de excludere bazate pe reședință și/sau cetățenie (Paolini, 2014: 17).

Procesul de incluziune socială, conform legislației românești în vigoare, reprezintă „*ansamblul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării-comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele economice, sociale, culturale și politice ale societății*”².

Cât privește incluziunea socială a tinerilor, aceasta face referire la un proces care încearcă să asigure suportul necesar realizării potențialului oricărei persoane, indiferent de experiența sau circumstanțele în care-și desfășoară viața. Ne referim aici în principal, dar nu numai, la incluziunea din perspectiva economică/ocuparea pe piața muncii.

Dar este necesară o incluziune a tinerilor la toate nivelurile vieții, prin reducerea inegalității și o creștere a coeziunii sociale.

Stimularea educației și formării, oferind oportunități concrete pentru integrarea pe piața muncii, combaterea practicilor discriminatorii prin crearea de oportunități pentru o incluziune reală, și proiectarea unor acțiuni care nu sunt legate de cerințele formale ale cetățeniei/rezidenței care pot ajunge la tineri, sunt toate mecanisme puternice de incluziune socială a acestora (Paolini, 2014: 18).

² Legea 292/2011 a asistenței sociale, Articolul 6, alineatul cc, [http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-\(NTk3Mjk4\).htm](http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-(NTk3Mjk4).htm).

Într-o manieră mai mult sau mai puțin dezvoltată, elementele sociologice sunt incluse în politicile sociale, în reacțiile sociale față de tineri, în practicile și în programele europene și naționale.

Referitor la **baza teoretică și metodologică a prezentului articol**, acest material este parte a studiului „*Evaluarea impactului și eficacității măsurilor și intervențiilor suport oferite persoanelor supuse riscului de excluziune socială*”.

Elaborarea studiului a avut drept temă nevoile specifice ale grupurilor vulnerabile pe piața muncii.

Studiul de evaluare a impactului și eficacității măsurilor și intervențiilor suport oferite persoanelor supuse riscului de excluziune socială a avut 4 etape de cercetare.

1. O cercetare de birou care vizează analiza de politică publică – legislația românească. Aceasta a cuprins legislația specifică pentru grupuri vulnerabile: șomeri, romi, tineri care părăsesc sistemul de protecție a copilului (centrele de plasament), tineri absolvenți, persoane cu dizabilități, foști deținuți, consumatori de droguri, femei abuzate, femei din familii monoparentale, persoane peste 45 de ani. Accentul s-a pus pe o analiză detaliată pe următoarele grupuri vulnerabile: femei, persoane cu dizabilități, tineri, romi, persoane sărace din mediul rural.

2. Cercetare de birou referitoare la analiza legislației europene. Această analiză a fost compusă din: reglementări existente la nivelul UE, programe la nivel național care pot constitui modele de bună practică pe diferite grupuri vulnerabile (romi, persoane cu dizabilități, romi, tineri etc.), precum și din realizarea de comparații cu alte state europene.

3. Analiza proiectelor finanțate FSE, POSDRU, pe axele 6.1. și 6.2. prin crearea (actualizarea) bazei de date cu proiectele finanțate. De asemenea, a fost realizat un sondaj on-line cu beneficiarii de proiecte pentru a identifica eficacitatea acestora.

4. Cercetare calitativă prin realizarea unor Interviuuri cu actori relevanți în domeniu precum: furnizori de formare profesională prin proiecte POSDRU (pentru fiecare grup vulnerabil în parte), reprezentanți ai Ministerului Muncii, reprezentanți ANOFM; AJOFM, angajatori de persoane cu dizabilități/ unități protejate (vezi UCECOM, Liga Cooperativelor).

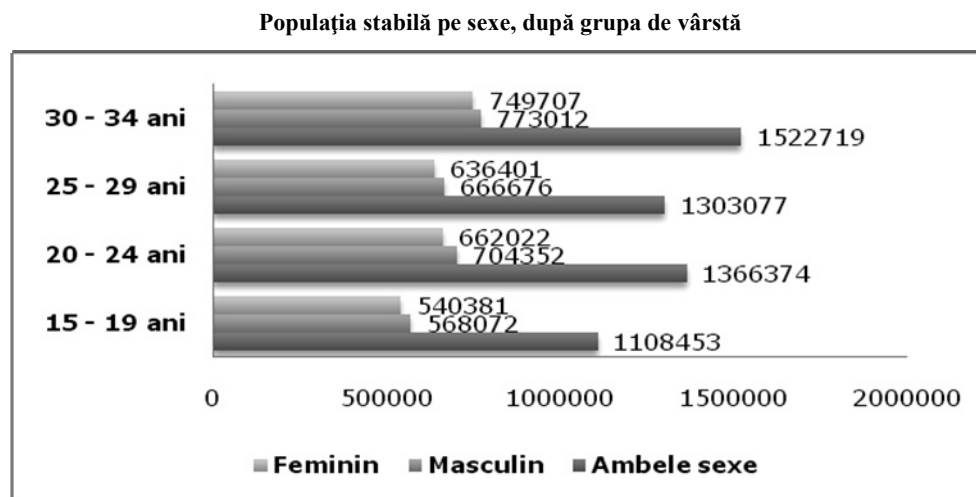
PROBLEMELE SPECIFICE TINERILOR

Conform datelor din Recensământul Populației și Locuințelor 2011 (RPL, 2011), **ponderea populației de tineri** (15–34 ani) era de cca 25% (5 300 623 de tineri), iar repartizarea lor pe grupe de vârstă și sexe se poate observa în Figura 1. Potrivit datelor din Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2014–2020, din totalul lor, în anul 2011 mai bine de ¼ dintre tinerii din România (28,1% dintre cei cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani³) se aflau într-o sărăcie relativă. De asemenea, un procent de 40,3% dintre tineri se află în risc de excluziune socială/sărăcie

³ Ceea ce situa România, în acel moment, între cele trei țări cu situația cea mai gravă din UE-27.

(Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2014–2020). Este un procent care ar trebui să ne îngrijoreze, ținând cont de faptul că la nivelul Uniunii Europene⁴, în 2011, media era aproape la jumătate, riscul de sărăcie era de 24,3%.

Figura 1



Sursa: RPL 2011, Informații prelucrate din Tab2. Populația stabilă pe sexe și grupe de vârstă – categorii de localități, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe.

Pentru o susținere a participării active a tinerilor la viața socioeconomică, culturală și politică trebuie să se asigure oportunități deopotrivă de acces la educație, ocupare și condiții de viață decente. În cele ce urmează ne vom opri asupra a două dintre domeniile de acțiune a incluziunii sociale la tineri, la educație și ocupare.

TINERII ȘI PIAȚA MUNCII

În actualul context socioeconomic, principalul motiv al excluziunii sociale a tinerilor e reprezentat de **lipsa oportunităților pe piața muncii** a acestora, atât pentru tinerii cu studii superioare, cât și pentru cei cu studii medii. Lipsa locurilor de muncă, o problemă semnalată atât de autorități, cât și de membrii societății, face ca tinerii, în special cei fără experiență pe piața muncii (aici aflându-se, în principal, proaspeții absolvenți), să devină o categorie și mai vulnerabilă în societatea românească.

Potrivit datelor EUROSTAT, rata șomajului în rândul tinerilor cu vârste până în 25 de ani era 23,6% la nivelul UE (28 de țări) în anul 2013, iar în România era 23,7%. Astfel că atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul României, problema șomajului în rândul tinerilor (în special în această categorie care-i include

⁴ UE-28.

și pe cei încadrați într-o formă de învățământ) este la fel de gravă, fapt ce a determinat apariția diverselor programe de finanțare adresate tinerilor (așa cum se va observa în capitolul dedicat politicilor publice pentru tineri).

Comparativ cu **rata șomajului** la nivel național, de 6,7%, ratele înregistrate în rândul tinerilor sunt mult mai mari, așa cum se poate observa în *Tabelul nr. 1*. Din totalul tinerilor (15–34 ani) circa 45% sunt reprezentați de **persoane inactiv** (2 121 346 de persoane), dar trebuie să se țină cont de faptul că în această categorie de tineri există o mare pondere cuprinsă într-o formă de învățământ. Conform bazelor TEMPO, INS, 24,9% dintre tinerii din România (1 319 527 de tineri) erau încadrați într-o formă de învățământ la sfârșitul anului 2013. 5% dintre acești tineri inactivi se declară ca fiind descurajați în a-și mai găsi un loc de muncă (cum se poate observa din *Figura 2*).

Tabelul nr. 1

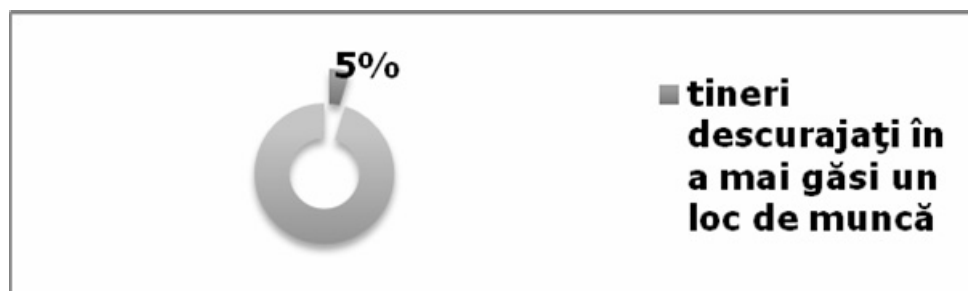
Rata șomajului pe grupe de vârstă și medii (Trimestrul II 2014)

Grupe de vârstă	Medii de rezidență	UM: Procente
15–19 ani	Total	33,2
	Urban	60,3
	Rural	23,9
20–24 ani	Total	22,2
	Urban	30,4
	Rural	15,9
25–29 ani	Total	10
	Urban	12,9
	Rural	5,1
30–34 ani	Total	5,7
	Urban	6,1
	Rural	5

Sursa: INS, Bazele TEMPO.

Figura 2

Populația de tineri inactivi și de tineri descurajați în a-și găsi un loc de muncă (grupa de vârstă 15–34 de ani) (Trimestrul II 2014)



Sursa: Date prelucrate din bazele AMIGO, INS.

Ținând cont că o parte din populația în vârstă de 15–24 ani urmează cursurile unei unități de învățământ, ratele de ocupare (a se vedea *Tabelul 2*), cât și cifrele pentru populația activă (549 883 de persoane) sunt mai reduse. Nu putem trage mai multe concluzii privind această categorie de tineri, deoarece nu s-au găsit înregistrări oficiale referitoare la numărul total de persoane aflate în sistemul de învățământ superior.

Tinerii încadrați într-o formă de învățământ întâmpină o problemă majoră privind oportunitățile pe piața muncii. Aceștia nu se pot dezvolta profesional prin prisma locurilor de muncă oferite pentru ei în perioadele de vacanță: „preponderent în perioadele de vară acestea se adresează persoanelor necalificate și are un caracter sezonier” (Tănase și alții, iunie 2011: 14). De asemenea, un alt risc vizavi de tipul unor astfel de locuri de muncă, se referă la lipsa formelor legale de angajare.

Rata de ocupare în rândul tinerilor cu grupa de vârstă 20–24 de ani, grupă în care se regăsesc și proaspeții absolvenți de liceu și facultate, este de doar 36% (vezi *Tabelul nr. 2*)

Tabelul nr. 2

Rata de ocupare pe grupe de vârstă și medii (Trimestrul II 2014)

Grupe de vârstă	Medii de rezidență	UM: Procente
15–19 ani	Total	6,4
	Urban	2,1
	Rural	10,2
20–24 ani	Total	36
	Urban	24,4
	Rural	51
25–29 ani	Total	71,6
	Urban	72,5
	Rural	70,1
30–34 ani	Total	79,8
	Urban	83,8
	Rural	73,8

Sursa: INS, Bazele AMIGO.

Cifrele înregistrate pot reprezenta un semnal de alarmă pentru societatea românească, fiind necesar dezvoltarea și implementarea unui sistem care să faciliteze accesul pe piața muncii a tinerilor.

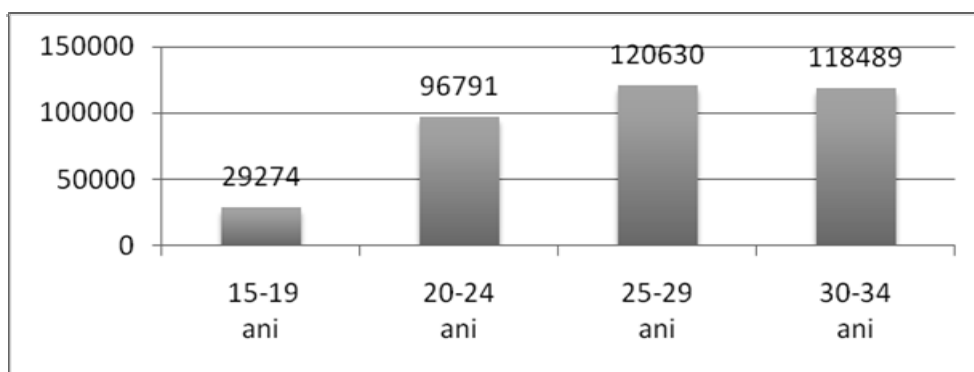
Angajatorii preferă persoane calificate în detrimentul tinerilor absolvenți de studii superioare. Potrivit unui studiu (Vlăsceanu și alții, 2009: 36–37) angajatorii sunt nevoiți să suplimenteze studiile absolvenților de studii superioare prin cursuri speciale. Potrivit autorilor acestui studiu, există două modalități de a interpreta acest lucru: 1. angajatorii sunt nemulțumiți de pregătirea pe care sistemul de învățământ superior o dă tinerilor; 2. cerințele/nevoile angajatorilor sunt destul de specifice, fiind necesare cursurile de specialitate.

Astfel că neconcordanța dintre calificările/competențele avute de tineri și cele solicitate de către angajatori este principala cauză a ratei șomajului ridicată în rândul tinerilor. Se pune accentul pe o bună armonizare a educației cu cerințele pieței muncii, dezvoltarea unor stagii de practică/ucenicie direct la angajatori, facilitarea intership-urilor, precum și alte metode care să dezvolte competențele tinerilor.

În ceea ce privește accesul pe piața muncii, o altă opțiune a tinerilor din România este **emigrarea**, iar în *Figura 3* se poate observa numărul de tineri stabiliți în străinătate de peste 1 an, pe grupe de vârstă. Potrivit unui studiu realizat de CURS o treime dintre tinerii participanți la studiu prevăd că, în zece ani se vor realiza profesional într-o altă țară (așa cum se poate observa în *Tabelul nr. 3*) și aproape 40% din respondenți au declarat că ar dori să părăsească țara la un moment dat, chiar dacă și temporar (Sandu și alții, 2014).

Figura 3

Tineri plecați pentru o perioadă îndelungată în străinătate (12 luni și peste) pe grupe de vârstă



Sursa: RPL 2011, Informații prelucrate din Tab20. Persoane plecate pentru perioadă îndelungată în străinătate, după țara de destinație, pe sexe și grupe de vârstă – categorii de localități și județe.

Tabelul nr. 3

Viziunea privind viitorul, pe mediu de rezidență, vârstă și sex (View on the future, by residential environment, age and gender) (România, n = 1302)

	În 10 ani mă văd o persoană realizată în România	În 10 ani mă văd o persoană realizată într-o altă țară	NS/NR	Total
Total	58,7%	30,2%	11,1%	100%
Bărbat	53,2%	34,9%	11,9%	100%
Femeie	64,1%	25,5%	10,4%	100%
Urban	58,6%	30,8%	10,6%	100%
Rural	58,8%	29,4%	11,9%	100%
15-19 ani	55,1%	35,3%	9,6%	100%
20-24 ani	59,1%	30,1%	10,9%	100%
25-29 ani	62,6%	24,1%	13,4%	100%

Sursa: Tabel preluat din Sandu, Stoica și Umbreș, 2014: 43.

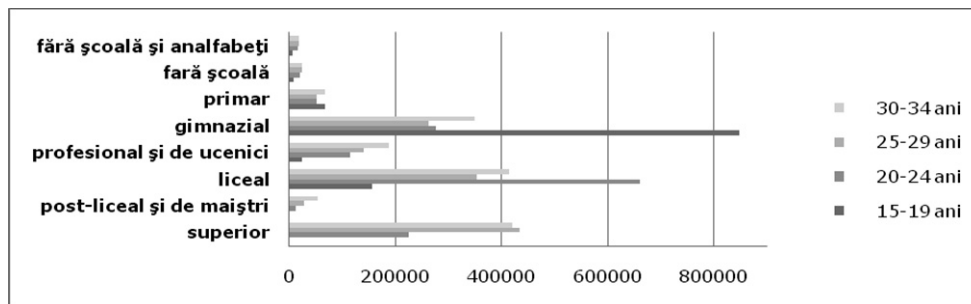
EDUCAȚIA LA TINERI

Rolul educației este văzut ca fiind unul extrem de important în dezvoltarea oricărei societăți. Potrivit datelor prezentate în Strategia Europa 2020 „*un sfert din toți elevii au competențe slabe de citire, unul din șapte tineri abandonează studiile și formarea prea devreme. Aproximativ 50% ating un nivel mediu de calificare, însă acesta nu este suficient pentru a răspunde nevoilor pieței. Mai puțin de o persoană din trei din populația cu vârsta cuprinsă între 25 și 34 de ani are o diplomă universitară*”. Astfel că, la nivelul Uniunii Europene, se investește în educație, formare și învățare de-a lungul vieții, ca urmare a rezultatelor slabe înregistrate în cadrul sistemelor de învățământ.

Conform RPL (2011), 1,6% dintre tinerii din România reprezintă ponderea persoanelor fără școală și analfabete de tineri din totalul populației din România, iar circa 1,3% sunt tineri persoane analfabete⁵. Iar în *Figura 4* se poate observa care este repartizarea populației de tineri pe grupe de vârstă și nivele de educație. Este important de urmărit factorul educațional, pentru că acesta influențează accesul pe piața muncii și implicit incluziunea/excluziunea socială a acestui grup vulnerabil.

Figura 4

Populația stabilă pe grupe de vârstă, după nivelul de educație



Sursa: RPL 2011, Informații prelucrate din Tab17. Populația stabilă de 10 ani și peste pe sexe și grupe de vârstă, după nivelul de educație – categorii de localități, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe.

Sistemul de învățământ românesc ar trebui să se implice mai mult în formarea tinerilor pentru piața muncii, îndeosebi pentru acele tipuri de locuri de muncă disponibile pe piața muncii.

Potrivit unei cercetări realizate de cei de la ProVocație⁶ (privind identificarea tendințelor pieței muncii și a nevoilor de calificare) sistemul de învățământ

⁵ Conform INS, persoanele analfabete sunt acele persoane care „Nu știu să scrie și să citească; citesc numai”.

⁶ Conform datelor prezentate pe site-ul: http://www.suport-provocatie.ro/rapoarte/5_Raport_INTERVIU_ANGAJATORI_A.4.3%20Cercetare%20privind%20identificarea%20tendintelor%20pieței%20muncii.pdf.

românesc este catalogat ca „nefiind centrat pe nevoile pieței și pe formarea de competențe pentru viitoare meserii. Desființarea școlilor profesionale și a școlilor de arte și meserii este considerată ca fiind o eroare, actualii furnizori de formare nefiind în stare să ofere rezultatele și condițiile din vechile instituții de formare profesională”.

Instituțiile de învățământ superior se regăsesc și ele printre responsabilii privind lipsa experienței profesionale a tinerilor. De exemplu, în cadrul cercetării „Sociolog pe piața muncii” (2011) s-a constatat că instituțiile de învățământ superior înregistrează „o disfuncționalitate importantă în modul în care facultățile verifică efectuarea stagiilor de practică (...) pentru că absolvenții acestor promoții au obținut adevărâte de practică fără a efectua practica” (Voicu, 2011).

De asemenea, un impact major îl are lipsa unor parteneriate între patronate și sistemele de învățământ, prin care să se susțină stagiile de practică menite să contribuie la acumularea experienței profesionale a tinerilor.

Lipsa oportunităților pe piața muncii este într-o interdependență cu rolul educației și a sistemului de învățământ în calificarea tinerilor. Din nou, facem referire la tinerii absolvenți ca urmare a faptului că „abilitățile pe care le formează învățământul românesc nu sunt foarte corelate cu cerințele mediului de afaceri, este dificil pentru un tânăr care nu a avut niciun fel de experiență de muncă în timpul studiilor să găsească un job la terminarea acestora”⁷.

Potrivit datelor obținute în cadrul cercetării „Studiul de perspectivă privind necesarul de muncă calificată”, 49% dintre tineri consideră că doar într-o măsură foarte mică cunoștințele dobândite în cadrul unei instituții de învățământ corespund cu nevoile pieței muncii, iar în oglindă 85% dintre angajatori consideră că tinerii sunt pregătiți din punct de vedere teoretic, dar nu și practic⁸.

Astfel că adaptarea educației la cerințele pieței muncii ar trebui să reprezinte o prioritate a sistemului de învățământ, dar într-o colaborare continuă cu agențiile județene de ocupare a muncii și cu patronatele.

TINERII (POST-)INSTITUȚIONALIZAȚI

Referitor la **situația tinerilor care se află în centrele de plasament** (datele disponibile sunt pentru grupele de vârstă 14–17 ani și peste 18 ani), în *Figura 5* se poate observa că 30% dintre aceștia se află în categoria de vârstă 14–17 ani și circa 15,5% sunt tineri cu vârste de peste 18 ani. Tinerii cu vârste de peste 18 ani se

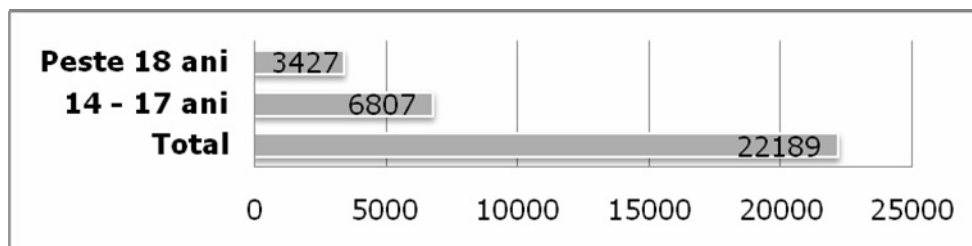
⁷ Potrivit datelor disponibile în „Studiul de perspectivă privind necesarul de muncă calificată”, disponibil online la: <http://www.via-consiliere.ro/uploads/File/pdf/Studiu%20de%20perspectiva%20privind%20necesarul%20de%20forța%20de%20munca%20calificata.pdf>.

⁸ În acord cu datele prezentate în „Politici și inițiative privind integrarea tinerilor pe piața muncii”, disponibil online pe site-ul http://www.youthpolicy.org/wp-content/uploads/library/2013_Romania_Plan_Employment_Rom.pdf.

regăsesc, încă, în centrele de plasament, pentru că legea permite ca aceștia să rămână în sistemul de protecție timp de 2 ani după ce au împlinit vârsta de 18 ani.

Figura 5

Numărul copiilor din centrele de plasament, pe grupe de vârstă (la sfârșitul anului 2013)



Sursa: Bazele TEMPO, INS.

Instituționalizarea are consecințe negative asupra tinerilor afectând, în mod evident, procesul de incluziune socială, iar „serviciile de dezvoltare a participării sociale sunt insuficient dezvoltate și diversificate” (Popescu și alții, 2005).

Anual există un număr semnificativ de tineri care sunt nevoiți să părăsească instituțiile de ocrotire. Drept efect al instituționalizării adesea apare excluziunea socială, ca urmare a trei factori principali (așa cum se poate observa în Figura 6). Majoritatea tinerilor postinstituționalizați nu au suportul unei familii, nu au o specializare/calificare/meserie și întâmpină un puternic deficit de socializare.

Figura 6

Principalii factori ai excluziunii sociale la tinerii postinstituționalizați



Sursa: adaptare Popescu, Arpinte și Neagu, 2005.

Potrivit rezultatelor cercetării „Condiții sociale ale excluziunii copilului”⁹, deși unii tineri postinstituționalizați au un loc de muncă, acesta nu este stabil (mulți

⁹ Proiect finanțat de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, beneficiar fiind Comisia Antisărăcie și Promovarea Incluziunii Sociale. Culegerea datelor a avut loc în perioada mai–iunie 2004. Iată componența echipei de cercetare a fost: Ioan Marginean (coord.), Daniel Arpinte, Vera Mitroi, Gabriela Neagu, Raluca Popescu, Mihnea Preotesi.

sunt la al doilea/al treilea loc de muncă în mai puțin de un an), iar salariul este foarte mic. Potrivit aceleiași cercetări, în general, nu vor să-și continue școala și nu au planuri de viitor sau acestea chiar dacă există, sunt vag conturate.

Ca o privire globală, tinerii postinstituționalizați nu au mijloacele – financiare, sociale, educaționale, cultural-simbolice – cu ajutorul cărora să își îmbunătățească/rezolve situația.

Totuși, există o categorie de tineri post-instituționalizați care au beneficiat de o asistență personalizată prin încadrarea lor în apartamente asistate. Această categorie de tineri, care se află în grija unor fundații, este o categorie mai protejată iar incluziunea socială este facilitată de serviciile/ajutorul pe care-l primesc.

Există o serie de probleme specifice tinerilor care au părăsit sistemul de protecție, iar acestea au fost identificate într-un studiu realizat pentru DGASMB¹⁰ și pe care le vom prezenta în *Figura 7*. Aceste probleme (dependența față de sistemul de protecție, căutarea frecventă a unui ajutor exterior, toleranță mică la stres, tipuri de locuri de muncă slab calificate, acces dificil pe piața muncii) reprezintă, în primul rând, un impediment în dobândirea independenței dorite de tinerii care au părăsit sistemul de protecție. În vederea combaterii acestor probleme s-au luat o serie de măsuri legislative, vor fi prezentate mai jos.

Figura 7

Problemele specifice tinerilor care au părăsit sistemul de protecție



Sursa: Informații preluate și prelucrate din Raportul de cercetare sociologică privind nevoile de asistență socială ale cetățenilor din municipiul București (2012) realizat în cadrul proiectului „Servicii sociale eficiente în slujba cetățeanului bucureștean”.

¹⁰ Raport de cercetare sociologică privind nevoile de asistență socială ale cetățenilor din Municipiul București. (2012), realizat în cadrul proiectului „Servicii sociale eficiente în slujba cetățeanului bucureștean” finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative.

POLITICI PUBLICE PENTRU TINERI – LEGISLAȚIA ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ SPECIFICĂ TINERILOR

Politicile sociale reprezintă acele activități „desfășurate prin intermediul statului (strategii, programe, proiecte, instituții, acțiuni, legislație), care influențează bunăstarea individului, a familiei sau a comunității într-o societate” (Preda, 2002: 15). Iar termenul de politici publice este definit ca fiind „o politică publică este o rețea de decizii legate între ele privind alegerea obiectivelor, a mijloacelor și a resurselor alocate pentru atingerea lor (n.n. – a obiectivelor) în situații specifice” (Miroiu, 2001: 9).

Legislația/strategiile la nivelul Uniunii Europene

Potrivit Strategiei în domeniul politicilor care vizează tineretul, intitulată „**Tineretul – Investiție și Capacitare**”, mai ales în actualul context socio-economic, cât și în societatea noastră tot mai îmbătrânită, tinerii sunt expuși riscurilor frecvente precum șomajul, excluderea socială, sărăcia, dar și încadrarea pe piața muncii pe posturi inadecvate studiilor lor.

Obiectivele Strategiei „Tineretul – Investiție și Capacitare”: „crearea mai multor oportunități pentru tineret în domeniile educației și ocupării forței de muncă, îmbunătățirea accesului și a participării depline a tuturor tinerilor la viața societății, și crearea unei solidarități între tineret și societate”.

Sursa: informații preluate de pe site-ul http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-644_ro.htm

Problematika ocupării tinerilor este abordată și în cadrul Europa 2020, care, potrivit acestui document, țările europene ar trebui să acționeze în domeniul ocupării forței de muncă în rândul tinerilor. Tinerii au fost afectați de criza economică de la nivelul țărilor europene, nefiind încadrați pe piața muncii riscă în continuare excluderea socială. Potrivit datelor prezentate în textul strategiei, pentru soluționarea acestei probleme, în primul rând, țările europene trebuie să acționeze la nivelul educației/formării tinerilor.

Una din strategiile specifice ale **Europa 2020** este **Tineretul în Mișcare** (Youth on the Move), care conține inițiative specifice tinerilor atât în domeniul ocupării, cât și în domeniul educației. Dintre aceste inițiative amintim: promovarea spiritului antreprenorial, sprijinirea intrării pe piața muncii, consolidarea diverselor forme de mobilitate care să ducă la formare de experiență necesară angajării, recunoașterea învățării nonformale/informale etc.

Conform Strategiei Europa 2020, Tineretul în Mișcare este o inițiativă menită să consolideze „performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii”. De asemenea, tineretul în mișcare are drept scop sprijinirea tinerilor în acumularea de cunoștințe, competențe, precum și experiența de care ar avea nevoie la obținerea unui loc de muncă (chiar și așa obținerea primului loc de muncă).

Inițiativa emblematică „Tineretul în mișcare”

Obiectivul este de a consolida performanța și atractivitatea internațională a instituțiilor de învățământ superior din Europa, de a spori nivelul general de calitate la toate nivelurile de educație și formare în

UE, combinând atât excelența, cât și echitatea, prin promovarea mobilității studenților și a celor care urmează un curs de formare, precum și de a îmbunătăți situația încadrării în muncă a tinerilor.

La nivelul UE, Comisia va depune eforturi pentru:

- integrarea și consolidarea programelor UE de mobilitate, cele destinate universităților și cele destinate cercetătorilor (precum Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus și Marie Curie) și corelarea acestora cu resursele și programele naționale;
- impulsivarea agendei de modernizare a învățământului superior la nivelul programelor școlare, al guvernantei și al finanțării, inclusiv prin evaluarea comparativă a performanței universităților și a rezultatelor educaționale în context global;
- identificarea metodelor de promovare a spiritului antreprenorial prin programe de mobilitate pentru tinerii profesioniști;
- promovarea recunoașterii învățării nonformale și informale;
- lansarea unui Cadru pentru încadrarea în muncă a tinerilor, în care să fie prezentate politicile menite să reducă rata șomajului în rândul tinerilor: acest cadru ar trebui să promoveze, cu ajutorul statelor membre și al partenerilor sociali, intrarea tinerilor pe piața muncii prin intermediul ucenicilor, al stagiilor sau al altor experiențe de muncă, inclusiv printr-o inițiativă („Primul loc de muncă EURES”) al cărui obiectiv este de a spori șansele tinerilor de ocupare a unui loc de muncă prin favorizarea mobilității în UE.

La nivel național, statele membre vor trebui:

- să efectueze investiții eficiente în sistemele de învățământ și de formare la toate nivelurile (de la nivel preșcolar la nivel universitar);
- să amelioreze rezultatele în domeniul educației, tratând fiecare segment (preșcolar, primar, secundar, profesional și universitar) în cadrul unei abordări integrate, care să includă competențele-cheie și care are scopul de a reduce abandonul școlar timpuriu;
- să consolideze deschiderea și relevanța sistemelor de învățământ prin instituirea unor cadre naționale de calificare și printr-o mai bună direcționare a rezultatelor învățării spre nevoile pieței muncii;
- să faciliteze intrarea tinerilor pe piața muncii prin acțiuni integrate care cuprind, inter alia, îndrumare, consiliere și ucenicie.

Sursa: Informații preluate din Europa 2020

Ca efect al liniilor trasate, în *Tabelul nr. 4* sunt prezentate o serie de măsuri (Garanții pentru Tineri, Primul tău loc de muncă EURES, Erasmus și Leonardo da Vinci, Erasmus pentru antreprenori, serviciul european de voluntariat), care au fost luate la nivel european și îndeplinite pentru perioada 2012–2013, în vederea incluziunii pe piața muncii a tinerilor.

Tabelul nr. 4

Măsuri luate la nivel european (perioada 2012–2013)

Măsura	Tipul acțiunii
Garanții pentru tineri	în valoare de 4 milioane de euro, acțiune care să ajute țările din UE să le ofere tinerilor un loc de muncă sau acces la educație, programe de formare sau reconversie, în termen de 4 luni de la finalizarea studiilor.
Primul tău loc de muncă EURES	acțiune pregătitoare menită să ajute 5 000 de tineri să găsească un loc de muncă într-o altă țară din UE (2012–2013).
Erasmus și Leonardo da Vinci	• 130 000 de stagii în întreprinderi sunt prevăzute în 2012 pentru tineri care urmează cursuri universitare sau programe de formare profesională.
Erasmus pentru antreprenori	• 600 de stagii care le permit tinerilor antreprenori să dobândească experiență într-o întreprindere mică din altă țară a UE.
Serviciul european de voluntariat	• 10 000 de oportunități de voluntariat propuse de țările membre.

Sursa: Informații preluate de pe site-ul <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006&langId=ro>.

Un alt program este „**Garanții pentru Tineri**” (Youth guarantees), care se adresează tinerilor cu vârste cuprinse între 18 și 25 de ani și este în curs de dezvoltare în România. Este un program care își dorește să contribuie la diminuarea șomajului în rândul tinerilor *prin asigurarea de acces personalizat la locuri de muncă, ucenicie, stagii de formare profesională sau asigurarea continuării educației*. Pe site-ul oficial al programului¹¹ nu există încă raportări ale activităților propriu-zise întreprinse.

Prin **Programul Erasmus+**, pe lângă educația oferită prin diferite modalități în cadrul sistemelor de învățământ, tinerii vor fi ajutați să își îmbunătățească abilitățile și perspectivele de angajare prin participarea la oportunități de învățare nonformală.

Scurtă prezentare a programului Erasmus+:

În domeniul educației și formării profesionale, inițiativa Erasmus este renumită pentru oportunitățile pe care le oferă studenților să învețe în străinătate, precum și oportunitățile pe care le oferă personalului didactic din învățământul superior.

Bazându-se pe acestea, programul Erasmus + acoperă acum cinci domenii majore de educație și formare:

- Oportunități de educație școlară pentru angajați și a instituțiilor;
- Oportunități de educație și formare profesională pentru studenți, ucenici, stagiați, personal, instituții și companii;
- Oportunități de învățământ superior pentru studenți, personal, instituții și companii;
- Oportunități de educație pentru adulți adresate personalului, instituțiilor, și întreprinderilor;
- Oportunități de integrare europeană pentru personal și instituții din mediul academic și cercetare.

Sursa: Informații preluate de pe site-ul http://ec.europa.eu/education/opportunities/index_en.htm.

Erasmus+ este un program integrat, mai simplu de urmărit față de cel anterior, așa cum se poate observa în *Figura 8*. Ghidul de propuneri pentru Erasmus+ pe anul 2015 este disponibil pe site-ul http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_ro.pdf, iar agenția care se ocupă la nivel național de acest program este Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale.

Programul Primul tău loc de muncă EURES (Your first EURES job) va continua la nivelul Uniunii Europene și în 2015, ca urmare a îndeplinirii cu succes a task-urilor anterioare. Acest program, un program care face parte din inițiativa Tineretul în Mișcare, are drept obiectiv facilitarea integrării pe piața muncii, într-o altă țară din Uniunea Europeană decât țara de origine, a altor 5 000 de tineri. România a sprijinit această inițiativă doar în faza de post-pilot, analizând posibilitatea de a introduce viitoarele activități. Pe viitor, trebuie sprijinită mobilitatea, deoarece reprezintă o modalitate de integrare pe piața muncii a tinerilor.

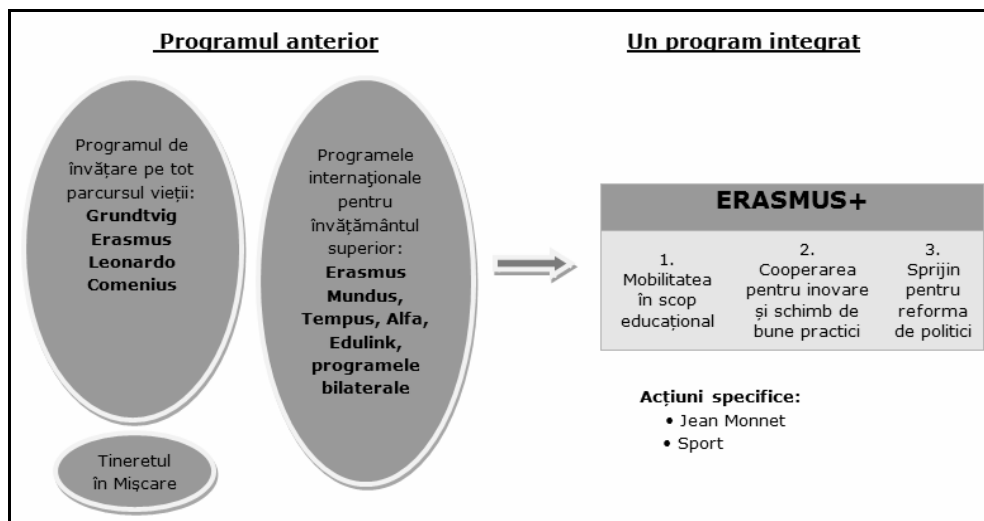
Un alt program care vizează intervenții pentru tineri este **POCU (Programul Operațional Capital Uman 2014–2020)**. În urma intervențiilor realizate prin acest

¹¹ <http://www.youth-guarantee.eu/>.

program, vor exista schimbări în domeniul ocupării orientate pe creșterea ratei de ocupare, prin asigurarea unei integrări durabile pe piața forței de muncă a tinerilor.

Figura 8

Erasmus – un program integrat



Sursa: Informații preluate de pe site-ul http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-in-detail_en.pdf.

Conform regulamentelor europene 1301/2013 și 1303/2014, pentru implementarea POCU, pentru axa AP1 au fost alese cele trei regiuni de dezvoltare deoarece în acestea trei rata șomajului depășește 25%. Regiunile Centru, Sud-Est și Sud-Muntenia îndeplinesc această condiție, așa cum se poate observa și în *Tabelul nr. 5*.

Tabelul nr. 5

Rate șomajului în regiunile Centru, Sud-Muntenia și Sud-Est (%)

Regiunea de dezvoltare	Rata șomajului
Centru	31,7%
Sud-Est	31,3%
Sud-Muntenia	30,2%

Sursa: <http://eufinantare.info/docs/VO.POCU.2014-2020.pdf>.

Pe lângă cele trei regiuni menționate pentru investiție (Centru, Sud-Est și Sud-Muntenia) se vor realiza finanțări (în special pe AP1 Inițiativa „Locuri de munca pentru tineri”, AP2 „Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEETs” și AP6 „Educație și competențe”) și în celelalte cinci regiuni, ținându-se cont de grupul țintă cerut pentru fiecare axele de finanțare.

Pentru selecția grupului țintă pe axa AP2, vizate sunt celelalte 5 regiuni care nu au fost incluse în AP1, pentru că este nevoie de consolidarea situației tinerilor pe piața muncii în toate regiunile de dezvoltare ale României. Vorbim despre următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov, Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Vest Oltenia, dat fiind faptul că nevoia de susținere a tinerilor pe piața muncii a fost identificată în toate regiunile.

Pentru toate axele menționate sunt vizați, în principal, acei tineri NEETs care sunt șomeri cu vârste cuprinse între 16–24 ani, sunt înregistrați la SPO, și/sau care au părăsit prematur sistemul de învățământ.

Principalele priorități de investiții care vizează tinerii în mod direct, ce se vor realiza prin POCU:

Axa AP1:

- Creșterea ocupării tinerilor NEETs cu vârsta între 16–24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare și cu rezidența în regiunile eligibile (Centru, Sud-Est și Sud Muntenia);
- Îmbunătățirea competențelor tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16–24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare și cu rezidența în regiunile eligibile (Centru, Sud-Est și Sud Muntenia).

Axa AP2:

- Creșterea ocupării tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16–24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare și cu rezidența în regiunile eligibile (București-Ilfov, Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Vest Oltenia);
- Îmbunătățirea competențelor tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16–24 ani, înregistrați la Serviciul Public de Ocupare și cu rezidența în regiunile eligibile (București-Ilfov, Nord-Est, Nord-Vest, Vest, Sud-Vest Oltenia).

Axa AP6:

- Diversificarea oportunităților de revenire în sistemul educațional a tinerilor NEETs șomeri cu vârsta între 16–24 ani, înregistrați la SPO, care au părăsit prematur școala, prin extinderea programelor de tip a doua șansă, inclusiv prin asigurarea accesului la programe de calificare profesională.

Sursa: <http://eufinantare.info/docs/VO.POCU.2014-2020.pdf>.

Legislația/strategiile românești

Incluziunea tinerilor reprezintă o temă de actualitate și pe agenda factorilor de decizie din România, așa cum se va observa în cele ce urmează.

Astfel că, o serie de articole din Constituția României fac referire la drepturile și libertățile fundamentale ale tinerilor.

Prin intermediul articolului 32 se asigură „dreptul la învățătură”. Potrivit alineatului (1) „Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare.”; Articolul 41 face referire la muncă și la protecție socială și conform alineatului (1) Dreptul la muncă nu poate fi îngăduit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă; În cadrul articolului 42 este interzisă munca forțată. Alineatul (4) din articolul 49 vine să întărească această parte, menționându-se că „minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați”. În articolul 49 sunt statuate drepturile privind „protecția copiilor și a tinerilor. Conform alineatului (5) „Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării” Articolul 25 asigură cetățenilor români dreptul la libera circulație, potrivit alineatului (1) „Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat”.

Sursa: Conform Constituției României actualizată și republicată în Monitorul oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003, disponibilă online la <http://legeaz.net/constitutia-romaniei/>.

În sprijinul articolelor menționate din Constituția României au fost adoptate o serie de acte normative, așa cum vor fi expuse în cele ce urmează. Există o serie de legi formulate și promulgate pentru tineri. Dintre acestea menționăm următoarele: Legea Tinerilor (legea 350/2006), Legea Educației Naționale (Legea 1 din 2011), Legea nr. 78/2014 privind reglementarea activității de voluntariat, Legea privind prevenirea și combaterea marginalizării (legea 116/2002), Legea privind sistemul asigurărilor de șomaj și stimularea ocupării forței de muncă (legea 76/2002), Legea privind ucenicia la locul de muncă (legea 279/2005, republicată în 2012), Hotărârea de Guvern privind Strategia națională de incluziune socială a tinerilor care părăsesc sistemul de protecția a copilului (669/2006), Legea stimulării încadrării elevilor și studenților (legea 72/2007) etc.

Ne vom opri asupra prezentării și analizării a principalelor politici publice românești, așa cum se poate observa în *Tabelul nr. 6*, realizate pentru tineri.

Tabelul nr. 6

Principalele acte legislative, strategii, programe care includ tinerii (România)

Actul legislative/ strategia/ programul	Măsura/Intervenția propusă
Legea tinerilor (legea 350)	este reglementat „ <i>cadrul juridic necesar asigurării de condiții adecvate integrării socioprofesionale a tinerilor, conform necesităților și aspirațiilor acestora</i> ” ¹² .
Legea Educației Naționale	susține importanța accesibilității la servicii de consiliere și orientare în carieră a tuturor tinerilor aflați în căutarea unui loc de muncă.
Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020	<i>Scopul Strategiei este de a le asigura tinerilor oportunități egale și condiții adecvate, pentru a-și atinge la maximum potențialul cu permiterea dezvoltării de cunoștințe și competențe în vederea participării active la toate aspectele vieții prin acces la informare și servicii de consiliere de calitate, prin educație, sănătate și petrecerea timpului liber. (Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020).</i>
Planul Național de Dezvoltare 2007–2013 (PND)	<i>Principalele măsuri avute în vedere vizează: creșterea adaptabilității forței de muncă și a întreprinderilor; dezvoltarea inițiativelor pentru partenerii sociali; îmbunătățirea tranziției de la școală la locul de muncă și promovarea culturii antreprenoriale în educație și formare, identificarea și valorificarea tuturor oportunităților de integrare pe piața muncii; modernizarea și întărirea capacității administrative a serviciului public de ocupare (PND 2007–2013).</i>
Programul de guvernare 2013–2016	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integrarea socială și profesională a tinerilor (și a celor care părăsesc sistemul de protecție a copilului) constituie și pentru Guvernul României o prioritate care necesită o abordare integrată și o intervenție imediată așa cum se prevede în Programul de Guvernare.</i>

¹² Conform raportului O piață incluzivă a muncii în mediul rural. Raport realizat pe baza studiului național privind sărăcia, excluziunea socială și oportunitățile pieței forței de muncă în rândul tinerilor (16–35 ani) din mediul rural.

Legea tinerilor (Legea nr. 350 din 21/07/2006) este principalul act normativ pentru această categorie de persoane, în restul legislației regăsim incluși și tinerii.

Prin intermediul Legii tinerilor, au fost doar promovate principiile din domeniul tineretului, așa cum se poate observa în caseta de mai-jos. Ar trebui să se depună mai mult efort în corelarea Legii Tinerilor cu Legea Educației Naționale (lege ce va fi prezentată în cele ce urmează) în scopul asigurării unei treceri sistematice de la mediul educațional către piața muncii.

Potrivit Legii 350/2006 (Legea tinerilor) (Art. 4) „Politicile în domeniul tineretului au la bază următoarele principii generale:

- a) *elaborarea și promovarea unor strategii globale și integrate și fundamentarea acestora în baza rezultatelor cercetărilor sociale actuale;*
- b) *asigurarea participării tinerilor la deciziile care îi vizează, inclusiv la elaborarea, promovarea și realizarea politicilor în domeniul tineretului, în special prin intermediul structurilor neguvernamentale de tineret și pentru tineret;*
- c) *sporirea gradului de participare a tinerilor la viața publică și încurajarea acestora în vederea asumării responsabilităților individuale sau de grup;*
- d) *sprijinirea și îndrumarea tinerilor în vederea participării active a acestora la viața economică, educațională și culturală a țării;*
- e) *stimularea cooperării autorităților și instituțiilor publice centrale și locale cu structurile neguvernamentale de tineret și pentru tineret, prin înființarea de consilii consultative constituite din organizațiile neguvernamentale de și pentru tineret de pe lângă fiecare autoritate sau instituție publică centrală ori locală care gestionează fonduri destinate tineretului;*
- f) *garantarea dreptului la educație, instruire și specializare profesională;*
- g) *stimularea accesului tinerilor la informație și tehnologii informaționale;*
- h) *stimularea mobilității în rândul tinerilor;*
- i) *stimularea voluntariatului în rândul tinerilor;*
- j) *promovarea dialogului intercultural și combaterea rasismului, xenofobiei și intoleranței în rândul tinerilor.”*

Legea Educației Naționale, nr. 1/2011, articolul 16 alineatul (1) „Învățământul general obligatoriu este de 10 clase și cuprinde învățământul primar și cel gimnazial. Învățământul liceal devine obligatoriu până cel mai târziu în anul 2020”¹³. De asemenea, conform prezentei legi, frecvența obligatorie a învățământului de 10 clase, forma cu frecvență, încetează la vârsta de 18 ani. Precedentă acestei legi, Legea învățământului din 1995 statua obligativitatea învățământului la 9 clase.

Prin susținerea accesibilității la servicii de consiliere și orientare în carieră a tuturor tinerilor aflați în căutarea unui loc de muncă, recomandările cadrului strategic și de politici sectoriale europene sunt transpuse în Planul Național de Reforme (PNR), convergent cu Planul Național de Dezvoltare 2007–2013, Cadrul Strategic Național de Referință 2007–2013 și cu Liniile Directoare Strategice ale Planul Național de Dezvoltare Rurală 2007–2013.

¹³ Text preluat din Legea educației naționale. Legea nr. 1/2011. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011, disponibil online la http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_educatiei_nationale_lege_1_2011.php.

Un articol important al Legii Educației Naționale face referire la sprijinirea tinerilor care sunt școlarizați în altă localitate decât cea de domiciliu. Potrivit articolului 85, alineatul 1 „în situații justificate, elevilor din învățământul obligatoriu, școlarizați într-o altă localitate decât cea de domiciliu, li se asigură, după caz, servicii de transport, de masă și de internat”.

Legea Educației Naționale are câteva omisiuni, care vin să întărească motivațiile lipsei de experiență a tinerilor. Prin desființarea școlilor de arte și meserii, s-a continuat cu inadecvarea competențelor dobândite de tineri comparativ cu cele cerute de piața muncii. Nesusținerea unui astfel de sistem de învățământ practic, facilitează excluderea tinerilor pe piața muncii. Un alt aspect al legislației românești, constă în lipsa unui sistem concret de monitorizare și evaluare a calității programelor de studii oferite tinerilor.

În sprijinul diminuării acestor neconcordanțe, în cadrul documentului cadru „**Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020**”, sunt precizate ca directive de acțiune următoarele: *„Pentru menținerea pe piața muncii, tinerilor trebuie să li se asigure consiliere și orientare în carieră de calitate, formare la locul de muncă, internship și ucenicie de bună calitate plătite, care să răspundă abilităților și intereselor acestora”*.

Referitor la Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020, aceasta a fost lansată în dezbatere publică în 2013, însă nu este clar dacă aceasta a fost finalizată și aprobată (nu sunt informații oficiale pe site-ul MTS privind acest aspect, documentul prezentat apare ca fiind încă în dezbatere publică).

Proiectul Strategiei Naționale pentru Tineret 2014–2020 se axează pe patru piloni principali: 1. Cultură și educație informală; 2. Ocuparea forței de muncă și a spiritului antreprenorial; 3. Participarea și voluntariatul; 4. Sănătate, sport și agrement.

Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020 este în acord cu cele la nivel european, iar prin intermediul Strategiei Europa 2020 sunt trasate măsuri privind incluziunea tinerilor, care ar trebui urmărite la nivel național. Astfel că, la nivel național, se recomandă următoarele:

- „să efectueze investiții eficiente în sistemele de învățământ și de formare la toate nivelurile (de la nivel preșcolar la nivel universitar);
- să îmbunătățească rezultatele în domeniul educației, tratând fiecare segment (preșcolar, primar, secundar, profesional și universitar) în cadrul unei abordări integrate, care să includă competențele-cheie și care are scopul de a reduce abandonul școlar timpuriu;
- să consolideze deschiderea și relevanța sistemelor de învățământ prin instituirea unor cadre naționale de calificare și printr-o mai bună direcționare a rezultatelor învățării spre nevoile pieței muncii;
- să faciliteze intrarea tinerilor pe piața muncii prin acțiuni integrate care cuprind, inter alia, îndrumare, consiliere și ucenicie” (Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020).

Strategia propune o serie de obiective specifice pentru toate domeniile de incluziune socială (sănătate, educație, ocupare, recreere, cultură etc.), dar în caseta

următoare le vom prezenta pe cele pentru ocupare și educație. De asemenea, pe lângă cele prezentate mai jos, prezenta strategie va adopta o serie de măsuri privind implementarea Garanției pentru Tineret, *Ministerul Tineretului și Sportului va susține implementarea Garanției pentru Tineret (Youth Guarantee), proiect susținut la nivel european. Aceasta presupune oferirea unei soluții tinerilor europeni cu vârsta sub 25 de ani fie că vorbim de un loc de muncă, continuarea studiilor, unui stagiu de ucenicie (apprenticeship) sau training – într-un termen de 4 luni de la terminarea studiilor sau de când au devenit șomeri.*

Principalele obiective specifice propuse pe educație și ocupare, în cadrul Strategiei Naționale pentru Tineret 2014–2020:

- Creșterea ratei de ocupare a forței de muncă tinere, cu focalizare pe grupele de vârstă 15–24 ani și 25–29 ani.
 - Promovarea unor măsuri, inclusiv legislative, în favoarea tinerilor, prin care să fie asigurată tranziția coerentă de la sistemul educațional către piața forței de muncă.
 - Promovarea și susținerea echilibrului între viața profesională și cea personală a tinerilor.
 - Stimularea mobilității tinerilor pe piața internă a muncii.
 - Sprijinirea mobilității tinerilor din România pe piața europeană a forței de muncă, inclusiv prin programe de combinare a muncii cu pregătirea și prin programe de integrare, în cadrul fazei post-pilot a programului „Primul tău job EURES”.
 - Asigurarea unor șanse mai bune de acces și de menținere pe piața muncii a tinerilor, prin însușirea și dezvoltarea abilităților și competențelor care le asigură locul de muncă în viitor.
 - Utilizarea optimă a generațiilor existente și a celor noi de programe și fonduri UE, ca instrumente importante de promovare a mobilității pentru învățare și a altor forme de învățare, precum și pentru creșterea oportunităților tinerilor de acces pe piața muncii.
 - Creșterea gradului de autoocupare a tinerilor în domeniul afacerilor.
 - Promovarea antreprenoriatului, la toate nivelele educației și formării tinerilor.
 - Facilitarea adaptării tinerilor întreprinzători la procesele de integrare europeană și globalizare.
 - Promovarea unei piețe a muncii mai incluzive cu tinerii în general și cu tinerii din categorii defavorizate în mod special, îmbunătățirea calității integrării tinerilor pe piața muncii, asigurarea unei piețe a muncii flexibilă și creșterea siguranței cu privire la menținerea locului de muncă.
 - Asigurarea accesului tuturor tinerilor la formare și educație de calitate, atât formală cât și nonformală.
 - Asigurarea unei mai bune relevanțe practice a abilităților dobândite prin educație formală și nonformală.
 - Îmbunătățirea ofertei de educație nonformală.
 - Stimularea interesului tinerilor de a participa la educația nonformală.
 - Direcționarea educației nonformale spre reintegrarea socială a tinerilor excluși social, asigurarea menținerii sau restabilirii accesului la educația formală în paralel cu o reală promovare a învățării nonformale și informale și a recunoașterii competențelor dobândite.
- Sursa: Strategia Națională pentru Tineret 2014–2020.

Potrivit Strategiei Naționale pentru Tineret 2014–2020 „Incluziunea socială este considerată ca fiind nucleul strategic al acestui document și scopul final al intervenției pe cele 4 domenii principale¹⁴, însă pentru o serie de tineri care se

¹⁴ Locuirea, educația, ocuparea și anumite dimensiuni specifice ale sănătății.

confruntă cu probleme grave ea nu poate atinsă prin măsuri sectoriale destinate populației de tineri în ansamblu ci doar prin intervenții intersectoriale, integrate și dedicate”.

Principala problemă întâmpinată de grupurile vulnerabile, printre care și tinerii, face referire la lipsa de participare sau participare redusă a acestora pe piața muncii. Unul din programele propuse de Guvernul României, prin intermediul căruia se trasează liniile privind problema integrării tinerilor pe piața muncii, este reprezentat de **„Planul Național de Dezvoltare 2007–2013”** (PND 2007–2013). PND evidențiază una din cauzele lipsei/absenței de pe piața muncii a tinerilor din România, integrarea tinerilor pe piața muncii este în directă și strânsă legătură cu capacitatea sistemului de educație de a furniza competențe și calificări relevante și adaptate cerințelor de pe piață (PND 2007–2013).

PND susține creșterea productivității unei societăți prin dezvoltarea tinerilor. Astfel că România ar trebui să acorde *„o atenție deosebită generației de tineri care vor forma nucleul forței de muncă în perioada următoare, prin asigurarea accesului acestora la o educație la standarde cât mai înalte, sporirea capacității de adaptare pe piața muncii și maximizarea oportunităților de a contribui și de a obține beneficii cât mai mari, în contextul unei economii din ce în ce mai dinamice”* (PND 2007–2013).

De asemenea și PND sprijină integrarea durabilă a tinerilor pe piața muncii prin adecvarea competențelor/calificărilor, dobândite prin intermediul sistemului de învățământ, la cerințele actuale ale pieței muncii. Dar, așa cum s-a putut observa, rata șomajului în rândul tinerilor este în continuare îngrijorătoare, fapt ce ar putea fi explicat prin neconcordanța calificărilor cu cerințele pieței muncii, precum și prin incapacitatea de a crea noi locuri de muncă pentru tineri. Reducerea șomajului în rândul tinerilor poate fi realizată *prin identificarea și valorificarea tuturor oportunităților de activare/reactivare pe piața muncii a acestora.*

Prezentarea unor obiective specifice ale PND referitoare la integrarea tinerilor.

- Dezvoltarea unor rute flexibile și personalizate de învățare și carieră prin furnizarea de servicii integrate de informare, orientare și consiliere pentru un număr de 1 000 000 elevi și studenți și un număr de 100 000 resurse umane din educație.
- Facilitarea inserției tinerilor pe piața muncii prin promovarea parteneriatului în educație și ocupare și dezvoltarea programelor de tranziție de la școală la locul de muncă pentru un număr de 10 000 de absolvenți, în vederea creșterii șanselor de ocupare.
- Creșterea nivelului de educație și formare profesională a capitalului uman prin oferirea de programe de formare profesională continuă specifice care să furnizeze competențele și abilitățile cerute pe piața muncii pentru un număr de 1 100 000 persoane, dintre care 400 000 persoane care întâmpină dificultăți de integrare/reintegrare pe piața muncii (tineri, femei, șomeri de lungă durată, lucrători cu nivel redus de calificare, persoane în vârstă aflate în căutarea unui loc de muncă, persoane din grupurile vulnerabile).
- Dezvoltarea unei piețe a muncii moderne, flexibile și inclusive care să permită creșterea șanselor de ocupare/integrare durabilă pe piața muncii a unui număr de 300 000 tineri, 100 000 de persoane din grupurile vulnerabile.

Sursa: Preluare din PND 2007–2013.

În ceea ce privește integrarea pe piața muncii a tinerilor, Guvernul României alocă anual, prin intermediul ANOFM, sume care să susțină șomerii, printre care și tinerii șomeri. Aceste sume sunt alocate, în mod special, pentru plasarea lor la noi locuri de muncă. Dar pentru că vorbim de un grup vulnerabil, tinerii, care mai au și caracteristica de a fi șomeri, este nevoie de intervenții financiare substanțiale prin care să se poată obține un impact de o importanță majoră în implementarea de politici publice active referitoare, mai cu seamă, la plasarea lor pe piața muncii. Aceste intervenții ar fi necesare îndeosebi datorită dificultăților care apar la tineri în primul an după absolvirea unei școli, recomandându-se astfel politici care să se orienteze către integrarea acelor tineri care nu-și pot găsi un loc de muncă singuri (Tănase și alții, iunie 2011).

Potrivit **Programului de Guvernare 2013–2016**, există o serie de măsuri privind ocuparea forței de muncă la tineri dintre care amintim:

- *creșterea ratei de ocupare a forței de muncă, cu focalizare pe următoarele grupuri țintă: tineri cu vârste între 15 și 25 de ani;*
- *susținerea celui de al treilea sector, economia socială și a întreprinderilor sociale, având drept scop creșterea coeziunii și inserției sociale a persoanelor provenind din grupuri vulnerabile prin înființarea, în interes local, de noi locuri de muncă și/sau servicii sociale.*
- *promovarea unei legislații în favoarea tinerilor prin care să fie asigurate tranzitul coerent de la sistemul educațional către piața forței de muncă precum și echilibrul între viața profesională și cea personală prin creșterea accesului la servicii sociale pentru îngrijirea copiilor și a persoanelor în situație de dependență; Stimularea și extinderea măsurilor de încurajare a angajării tinerilor pe piața muncii, în special a celor proveniți din centrele de plasament și a persoanelor cu handicap (Programul de guvernare 2013–2016).*

Direcțiile de acțiune ale Programului de guvernare pentru Tineret și Sport.

Educație:

- program național de tabere tematice pentru elevi;
- stimularea tinerilor din mediul rural să meargă la școală;
- bursele sociale “trebuie” să acopere cheltuielile de masă, rechizite și cazare necesare tânărului pentru o lună de studiu;
- burse de merit pentru elevi realizate în parteneriat cu autoritățile locale;
- burse de merit pentru studenți;
- crearea unui sistem real de internship în administrația publică centrală și locală pentru studenții cu rezultate deosebite și oferirea unui număr de locuri anual în sistemul public absolvenților cu rezultatele cele mai bune;
- construirea de programe educaționale de tipul a doua șansă pentru cei care au abandonat școala înainte de finalizarea studiilor.

Integrarea pe piața de muncă:

- crearea de locuri de muncă, acordarea de facilități fiscale angajatorilor;
- programe de integrare în societate a copiilor care au crescut în căminele de copii, școli de corecție sau sunt expuși unor riscuri de tipul substanțelor care asigură dependență gravă (alcool, droguri etc.);
- programe de sprijinire a tinerilor care provin din anumite zone defavorizate;
- acordarea de facilități fiscale pentru tinerii români din străinătate care activează în anumite domenii de interes (ex.: informatică, cercetare, inovare, transfer tehnologic etc.) și care decid să profeseze în țară.

Sursa: Preluare din Programul de Guvernare 2013–2016.

Cât privește integrarea pe piața muncii, **Planul Național pentru Stimularea Ocupării Tinerilor** (PNSOT) 2013 include măsuri și programe, cum ar fi garanții pentru tineret. Dintre garanțiile propuse menționăm: bonusuri de mobilitate, stimulente financiare, orientare profesională și de consiliere a spiritului antreprenorial, simulare de afaceri, stagii, ucenicie, parteneriate între școli, universități și companii și alte organizații și start-up-uri create de tineri. Iar referitor la integrarea pe piața muncii a tinerilor cu studii superioare, în cadrul **Strategiei Învățământului Superior Românesc** (SISR) pe perioada 2002–2010 a fost în mod clar afirmat obiectivul operațional privind colateralizarea mai bună a învățământului superior cu piața forței de muncă.

Legislația specifică tinerilor postinstituționalizați

Incluziunea socială a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție nu a înregistrat rezultate pozitive notabile. Astfel că actorii interesați ar trebui să sprijine și să dezvolte un cadru legal specific acestui grup vulnerabil, „care să reglementeze dezvoltarea și diversificarea serviciilor care să conducă la pregătirea tinerilor pentru o viață independentă” (Câmpean, 2010: 7).

În cele ce urmează vom prezenta o serie de acte normative care fac trimitere la o serie de propuneri privind situația tinerilor postinstituționalizați.

Hotărârea nr. 1.438 din 2 septembrie 2004 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi – enunță următoarele principii care stau la baza furnizării serviciilor, următoarele:

- asigurarea unei îngrijiri individualizate și personalizate a copilului (tânărului);
- asigurarea în mod adecvat a unor modele de rol și statut social, prin încadrarea în unitate a unui personal mixt și deschiderea centrului către comunitate;
- asigurarea unei intervenții profesioniste, prin echipe pluridisciplinare.

Definire:

„Prin tinerii care au părăsit sistemul de protecție a copilului se face referire la tinerii cu vârsta între 18 și 25 ani care provin din centrele de plasament și centrele de primire a copilului. Aceștia beneficiază de diferite programe care au ca scop integrarea lor în societate”.

Cu ajutorul personalului specializat, care să lucreze cu tinerii postinstituționalizați, ca o măsură de monitorizare, ar trebui să li se asigure tinerilor acces la diverse servicii care să susțină incluziunea socială (acces la educație formală și informală; acces la informare și cultură; asigurarea socializării, dezvoltării relațiilor cu comunitatea; acces la servicii de sănătate, asigurarea climatului favorabil dezvoltării personalității copiilor prin participare la activități de grup și la programe individualizate (Câmpean, 2010)), iar acestea să fie adaptate la nevoile și tipologiile lor pentru o bună incluziune socială. Dar aceste lucruri nu pot fi realizate întotdeauna la normele dorite, în special din lipsa personalului. În ultimii ani s-a înregistrat un deficit de

personal în cadrul sistemului de protecție socială¹⁵, afectându-se astfel toate cele menționate mai sus.

De asemenea, tinerii beneficiari ai unei măsuri de protecție se regăsesc printre grupurile țintă ai *Strategiei Naționale în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008–2013*. Prin intermediul acestei strategii au fost trasate o serie de rezultate așteptate, ale căror finalitate nu o cunoaștem. Deși conform aquis-ului comunitar România ar fi trebuit să dezvolte o strategie specifică tinerilor/copiilor instituționalizați, această strategie întârzie să apară. Totuși, politica guvernului a inclus o serie de obiective privind tinerii care părăsesc sistemul de protecție la vârsta de 18 ani, iar acestea sunt:

- crearea unui sistem coerent și coordonat de incluziune socială;
- reducerea riscului de marginalizare și excluziune socială;
- integrarea și participarea activă în comunitate (Racoceanu și alții, 2005).

Principalele domenii de interes pentru tinerii beneficiari ai unei măsuri de protecție:

- creșterea capacității copiilor/tinerilor de a lua decizii cu privire la orientarea școlară și profesională și dezvoltarea unei cariere corespunzător calităților și preferințelor exprimate de aceștia;
- diversificarea și adaptarea modalităților de petrecere a timpului liber pentru copii; direcționarea educației, în special a celei timpurii, către dezvoltarea la potențial maxim a personalității copilului, a talentelor și abilităților sale fizice și mentale;
- definirea ariei ocupaționale, a calificărilor și ocupațiilor specifice, precum și a standardelor ocupaționale din domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- promovarea sistemului de evaluare și certificare a competențelor dobândite în contexte nonformale și informale de învățare;
- existența unui sistem național de formare inițială și continuă a profesioniștilor care interacționează cu copilul.

Sursa: Capitolul IX al *Strategiei Naționale în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008–2013*

Potrivit Legii nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială, pentru tinerii postinstituționalizați sunt prevăzute o serie de resurse financiare sau acces la diverse servicii sociale de care aceștia pot beneficia, precum: alocația de stat pentru copii, VMG-ul (venitul minim garantat), ajutoare (burse sociale, ajutoare pentru plata energiei termice pe timp de iarnă, ajutoare pentru plata cheltuielilor de întreținere), cantina de ajutor social, precum și alte beneficii și servicii sociale (Racoceanu și alții, 2005) Pentru tinerii care părăsesc sistemul de protecție a copilului, AJOFM-urile sunt principalii actori instituționali care le facilitează acestora posibilitatea de a-și găsi un loc de muncă, prin organizarea unor burse special dedicate lor.

¹⁵ Potrivit unui articol Mediafax, disponibil online la: <http://www.mediafax.ro/social/studiu-personalul-din-sistemul-de-protectia-copilului-relativ-tanar-toti-angajatii-au-calificativul-bine-sau-foarte-bine-11518111>.

MĂSURI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A POLITICILOR PUBLICE

Plecând de la interviurile realizate în cadrul cercetării calitative, au fost identificate o serie de soluții de îmbunătățire a politicilor publice. Principalele recomandări ale respondenților au făcut referire la situația ocupării a tinerilor, la măsuri/metode de îmbunătățire a situației acestora pe piața muncii.

Deoarece în România excluziunea tinerilor pe piața muncii are legătură și cu desființarea școlilor de arte și meserii/profesionale, așa cum am discutat în capitolele anterioare, respondenții propun măsuri de schimbare a sistemului de învățământ. Se propun schimbări la nivel liceal, în mod special, în vederea formării de deprinderi adecvate pieții muncii. Aceste schimbări se pot face doar în colaborare cu membrii mediului de afaceri.

„Liceul să fie împărțit în două părți – pe de o parte, cei care doresc să facă tot liceul pentru a merge la facultate să aibă un program teoretic, iar pe de altă parte, în ultimii doi ani cei care nu merg la facultate să facă mult mai multă practică (să existe ateliere)” (angajator în domeniul comerțului, Teleorman).

De asemenea, o altă măsură ar fi o mai bună colaborare cu patronatele în vederea evaluării măsurilor deja existente, a măsurilor fiscale acordate la angajarea tinerilor:

„La nivel național ar trebui analizat impactul facilităților existente, iar procesul de evaluare ar trebui să includă și participarea celor din grupurile vulnerabile: aceștia ar trebui întrebați si ei despre măsurile care pot fi eficiente (să fie întrebați și angajatorii, dar și angajații)” (reprezentant AJOFM, Teleorman).

O altă problemă reală a tinerilor este lipsa unor programe de stagii de practică relevante. Respondenții susțin introducerea unor astfel de programe, care să contribuie în mod real la acumularea de experiență necesară integrării tinerilor pe piața muncii.

„Pentru tineri ar trebui reintrodusă perioada de stagiu (să existe un tutore care să transfere experiență și să-i ajute pe tineri să se integreze la locul de muncă)” (reprezentant AJOFM, Teleorman).

„În cazul tinerilor – ar trebui stimulată dezvoltarea părții de deprinderi practice. Ar trebui dezvoltate programe de parteneriat prin care aceștia să poată face stagii de practică” (angajator în domeniul comerțului, Teleorman).

De asemenea, ar trebui promovată ucenicia la locul de muncă, în special pentru persoanele cu un nivel scăzut de calificare sau fără nicio calificare.

Pentru că această categorie de tineri este supusă unui grad mai mare de vulnerabilitate, ar trebui să se pună mai mult accent pe integrarea pe piața muncii a tinerilor care părăsesc sau încă se află din sistemul de asistență socială. Susținerea programelor de integrare profesională sunt indicate pentru că această categorie de tineri duce și o luptă antidiscriminare, pe lângă problemele cu care se confruntă în general un tânăr din România.

„Dacă până acum 4–5 ani tineri care părăseau sistemul de protecție nu aveau prea multe șanse de a se integra pe piața muncii acum, datorită POSDRU s-a îmbunătățit cadrul de calificări, existând astfel și mai multe șanse de integrare a acestui grup vulnerabil” (reprezentant DGASPC Vrancea, Vrancea).

Trebuie acordată o atenție specială tinerilor care părăsesc sistemul de protecție, și să fie avută în vedere o monitorizare a implementării programului de integrare socioprofesională destinat acestora.

Pentru toate categoriile de tineri, îndeosebi pentru tinerii care părăsesc sistemul de protecție socială, finanțarea programelor de formare profesională va duce la creșterea șanselor de integrare pe piața muncii. Dobândirea unei calificări le poate crește șansele în accesarea unor locuri de muncă mai bine plătite și mai stabile, fapt care ar duce la independența tinerilor față de sistemul de asistență socială și le-ar putea consolida un trai mai stabil de viață.

Tot referitor la cursurile oferite prin programele POSDRU, respondenții susțin că ar trebui adecvate cât mai bine nevoilor pieței muncii. Atunci când tinerii vor găsi un loc de muncă, pe baza deprinderilor furnizate de aceste cursuri, putem vorbi de o integrare pe piața muncii ca urmare a finanțărilor FSE.

„Cursurile sunt făcute pentru a îngroșa dosarele tinerilor cu certificate care nu îi ajută. Noi ne pliem la cursurile care sunt pe piață. În afară de facilitățile fiscale ar trebui ca respectivele cursuri să se finalizeze cu angajarea tinerilor că așa îi poți forma și nu fac nimic după aia și nici nu știu nimic. Cursurile care sunt nu au legătură nici cu nevoia angajatorilor nici cu abilitățile tinerilor” (reprezentant fundație, Brăila).

În ceea ce privește măsurile fiscale acordate tinerilor, în România există cadrul legislativ, iar ANOFM-urile au putea veni cu o soluție: *„subvenționarea locurilor de muncă pentru tineri până la vârsta de 35 de ani”*. Aceste măsuri sunt binevenite, însă în cele mai multe cazuri angajatorul nu apelează la aceste măsuri, în special din cauza birocrăției.

Neconcordanța dintre calificările/competențele avute de tineri și cele solicitate de către angajatori este principala cauză a ratei șomajului ridicată în rândul tinerilor. Se pune accentul pe o bună armonizare a educației cu cerințele pieței muncii, dezvoltarea unor stagii de practică/ucenicie direct la angajatori, facilitarea intership-urilor, precum și alte metode care să dezvolte competențele tinerilor.

CONCLUZII

Pentru o susținere a participării active a tinerilor la viața socioeconomică, culturală și politică trebuie să se asigure oportunități deopotrivă de acces la educație, ocupare și condiții de viață decente. În suportul acestui grup, este important ca acțiunile să pornească de la două dintre domeniile de acțiune a incluziunii sociale la tineri, la educație și ocupare.

Atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul României, problema șomajului în rândul tinerilor (în special în această categorie care-i include și pe cei încadrați într-o formă de învățământ) este la fel de gravă, fapt ce a determinat apariția diverselor programe de finanțare adresate tinerilor (așa cum se poate observa în capitolul dedicat politicilor publice pentru tineri).

Acțiunile politice bine targetate și cuprinzătoare (care să fie mai specifice pe fiecare grup de tineri) sunt extrem de necesare în vederea efectuării de schimbări pozitive în viața tinerilor care trăiesc în Uniunea Europeană. În acest sens, România trebuie să treacă de la faza de simulare a diverselor programe europene la faza de implementare a acestora. Un exemplu bun este programul „Garanții pentru Tineri”, program menționat chiar și în strategiile naționale.

De asemenea, tinerii încadrați într-o formă de învățământ întâmpină o problemă majoră privind oportunitățile pe piața muncii. Aceștia nu se pot dezvolta profesional prin prisma locurilor de muncă oferite pentru ei în perioadele de vacanță, iar un alt risc vizavi de tipul unor astfel de locuri de muncă se referă la lipsa formelor legale de angajare.

Sistemul de învățământ românesc ar trebui să se implice mai mult în formarea tinerilor pentru piața muncii, îndeosebi pentru acele tipuri de locuri de muncă disponibile pe piața muncii. Legea Educației Naționale are câteva omisiuni, care vin să întărească motivațiile lipsei de experiență a tinerilor. Prin desființarea școlilor de arte și meserii, s-a continuat cu inadecvarea competențelor dobândite de tineri comparativ cu cele cerute de piața muncii. Nesusținerea unui astfel de sistem de învățământ practic, facilitează excluderea tinerilor pe piața muncii. Un alt aspect al legislației românești, constă în lipsa unui sistem concret de monitorizare și evaluare a calității programelor de studii oferite tinerilor.

Pentru tineri, emigrarea reprezintă un „plan de rezervă”, în cazul în care în România nu vor reuși să-și îndeplinească propriile țeluri, în special din punct de vedere economic.

Referitor la tinerii care părăsesc sistemul de protecție socială se impune o mai bună monitorizare a acestora din momentul în care părăsesc sistemul. O astfel de monitorizare ar putea identifica nevoile de consiliere socială sau profesională, pentru o mai bună integrare în societate.

Principalul factor de risc pentru tineri este lipsa unui loc de muncă, pe termen lung acest factor amenință incluziunea socială a tinerilor. Iar printre factorii cei mai importanți de vulnerabilitate la excludere socială a tinerilor pe piața muncii, au fost identificați următorii: calificarea scăzută, neadecvarea calificării conform pieței muncii, pasivitatea pe piața muncii, o situație financiară precară, nivelul scăzut sau lipsa unui sprijin social, un sprijin instituțional insuficient sau inexistent.

În scopul prevenirii, în mod eficient, și remedierii riscul de excludere pentru mulți tineri, trebuie să fie remediați factorii determinanți care generează inegalitățile sociale.

BIBLIOGRAFIE

- Câmpean, C., *Resurse și nevoi de suport în integrarea socială a copiilor și tinerilor protejați în servicii rezidențiale de protecție a copilului*, raport de cercetare al Fondului Român de Dezvoltare Socială (FRDS), în cadrul proiectului „ACTIN” – proiect pilot de cercetare și formare pentru integrarea socială activă a tinerilor din sistemul de protecție a copilului”, 2010.
- Comisia Europeană, *Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, 2010, disponibil online la http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm.
- Constituția României actualizată și republicată în Monitorul oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003, disponibil online la <http://legeaz.net/constitutia-romaniei>.
- EUROSTAT, baze disponibile online la: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- INS, *Bazele AMIGO și TEMPO*, disponibile online la <http://statistici.inssse.ro/>.
- PND 2007–2013, *Planul Național de Dezvoltare 2007–2013*, disponibil online la [http://www.fondur-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Doc_prog/PND_2007_2013/1_PND_2007_2013\(Ro.\).pdf](http://www.fondur-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Doc_prog/PND_2007_2013/1_PND_2007_2013(Ro.).pdf).
- Miroiu, A., *Introducere în analiza politicilor publice*, București, Editura Paideia, 2001.
- Moisă, F., *Incluziunea Socială în România. De la concept la implementarea politicilor publice de incluziune a populației de romi* (rezumat teză de doctorat), Cluj Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, 2012.
- Paolini, G., *Youth Social Exclusion and Lessons from Youth Work*, Raport produs de către Agenția Executivă de Educație, Audiovizual și Cultură (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)), 2014, disponibil online la http://eacea.ec.europa.eu/youth/tools/documents/social_exclusion_and_youth_work.pdf.
- Peltola, M., *Youth Work in Finland – Finding Ways for Intercultural Opening*, National report for the project “Moving Societies towards Integration?”, 2010, disponibil online la <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisu/youthwork.pdf>.
- Popescu, R., Arpinte, D., Neagu, G., *Necesitatea suportului pentru combaterea excluziunii sociale a copilului*, în „Revista Calitatea Vieții”, nr. 3–4, 2005, pp. 333–357.
- Preda, M., *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Iași, Editura Polirom, 2002.
- Programul de Guvernare 2013–2016, disponibil online la http://gov.ro/fisiere/pagini_fisiere/13-08-02-10-48-52program-de-guvernare-2013-20161.pdf.
- Racoceanu N., Alexandresc, A., Polch, A. B., *Studiu privind situația tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului*, 2005, disponibil online la <http://www.humanitysteam.ro/files/tineri.pdf>.
- Raportul „O piață incluzivă a muncii în mediul rural”, Raport realizat pe baza studiului național privind sărăcia, excluziunea socială și oportunitățile pieței forței de muncă în rândul tinerilor (16–35 ani) din mediul rural, București, 2012.
- Raport de cercetare sociologică privind nevoile de asistență socială ale cetățenilor din Municipiul București (2012), realizat în cadrul proiectului „Servicii sociale eficiente în slujba cetățeanului bucureștean” finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative.
- RPL 2011 (Recensământul Populației și al Locuințelor 2011), 2011, Rezultate preliminare disponibile online la <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>.
- Sandu, D., Stoica, C. A., Umbreș, R., *Romanian Youth: concerns, aspirations, attitudes and life style*, Research report by the Center for Urban and Regional Sociology – CURS for Friedrich-Ebert-Stiftung Romania (FES), București, 2014, disponibil online la http://www.fes.ro/media/2014_news/Report-FES-Romanian_Youth.pdf.
- Tănase, I., Suci, A.M., Iosifescu, A., *Tinerii în România: demersuri de incluziune socială. Perspective asupra politicilor de ocupare pentru tineri*, București: Asociația Națională a Birourilor de Consiliere pentru Cetățeni – ANBCC, iunie 2011, disponibil online la http://www.stpcentru.ro/fileadmin/user_upload/dezvoltare_durabila/Raport_Youth_Employment_ANBCC.pdf.

- Voicu, B., *Sociolog pe piața muncii. Traietoriile absolvenților de sociologie de după 1990*, 2011, disponibil online la <http://sociolog-pe-piata-muncii.ro/pdf/Raport-de-cercetare-Absolventii-de-sociologie-si-piata-muncii.pdf>.
- Vlăsceanu, L., Hâncean, G.-H., Voicu, B., Tuftuș, C., *Distribuții statistice, interpretări și opțiuni privind Starea Calității în Învățământul Superior*. Barometrul calității – 2009, Raportul – 2009 este prezentat pe site-ul www.aracis.ro, în secțiunea destinată prezentării rezultate-lor proiectului, 2009.
- WVR (World Vision Romania), *Raport proiect „Ferma demonstrativă Agrovision și Centrul de pregătire și consultanță agricolă”*, 2013, disponibil online la http://www.worldvision.ro/downloads/allgemein/Raport_Crit_Bolthouse_ro.pdf.
- *** Hotărârea nr. 1.438 din 2 septembrie 2004 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și a celor de protecție specială a copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi.
- *** Legea 292/2011 a asistenței sociale, Articolul 6, alineatul cc, disponibilă online la [http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-\(NTk3Mjk4\).htm](http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-(NTk3Mjk4).htm).
- *** Legea educației naționale. Legea nr. 1/2011. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011, disponibil online la http://www.dreptonline.ro/legislatie/legea_educatiei_nationale_lege_1_2011.php.
- *** Legea Tinerilor, Lege nr. 350 din 21/07/2006, Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 648 din 27/07/2006, disponibil online la http://www.dtsj.braila.net/LEGISLATIE/Legea%20Tinerilor_350_21_07_2006.pdf.
- *** Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială.
- *** Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2014–2020.
- *** Strategia Învățământului Superior Românesc pe perioada 2002–2010.
- *** Strategia Națională în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului 2008–2013.
- *** Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei (2014–2020).

Surse online:

- <http://eufinantare.info/docs/VO.POCU.2014-2020.pdf>
- <http://www.via-consiliere.ro/uploads/File/pdf/Studiu%20de%20perspectiva%20privind%20necesarul%20de%20forta%20de%20munca%20calificata.pdf>
- http://www.youthpolicy.org/wp-content/uploads/library/2013_Romania_Plan_Employment_Rom.pdf
- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=ro>
- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006&langId=ro>
- <http://www.worldvision.ro/Presa/2014/ferma-agrovision-model-pentru-invatamantul-agricol-si-opportunitatile-ue-a319.html>
- <http://www.eu-rural.ro/despre-proiect/activitati.html>
- http://www.experimentation.jeunes.gouv.fr/IMG/pdf/AP1_085_Rapport_Final_Eval.pdf
- http://www.mllweb.info/Rapport%20D'activite%20C3%A9s_2011.pdf
- http://www.suport-provocatie.ro/rapoarte/5_Raport_INTERVIU_ANGAJATORI_A.4.3%20Cercetare%20privind%20identificarea%20tendintelor%20pietei%20muncii.pdf
- <http://www.mediafax.ro/social/studiu-tinerii-institutionalizati-sunt-vulnerabili-slab-pregatiti-pentru-piata-muncii-si-neincrezatori-13473237>
- http://ec.europa.eu/education/opportunities/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-in-detail_en.pdf
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-644_ro.htm
- <http://www.youth-guarantee.eu/>
- <http://www.mediafax.ro/social/studiu-personalul-din-sistemul-de-protectia-copilului-relativ-tanar-toti-angajatii-au-calificativul-bine-sau-foarte-bine-11518111>

This article focuses on presenting/ analyzing the factors that hampers the social inclusion of youth people, as well as the support, measures and interventions offered to this vulnerable group. Social inclusion of young people refers to a process that seeks to provide the necessary support in achieving the potential of every person, regardless of their experience or the circumstances in which they carry out their life. To support the active participation of young people in socio-economic, cultural and political life, it must be ensured both the opportunities for access to education, employment and to decent living conditions. We focused on two areas of action from the youth social inclusion, education and employment, but also to present the state of post-institutionalized youth. Both at EU level and Romania, the problem of youth unemployment (especially in this category are included those who are engaged in some form of education) is so severe, that has triggered various financing programs for young people. The main risk factor for young people is the lack of a job, on long-term this factor threatens the social inclusion of youth. Among the most important factors of vulnerability to social exclusion of young people on the labor market there were identified the following: the low qualification, inadequacy of the qualification according to the labor market, the passivity of labor market, a precarious financial situation, the low level or lack of social support, an insufficient or no institutional support. In order to prevent, effectively, and to reduce the risk of exclusion for young people, must rectify determinants that generate social inequalities.

Keywords: youth people, social inclusion, employment, education, post-institutionalization specific problems.

Primit: 05.09.2016

Acceptat: 09.01.2017